

BİLİM ve TEKNİK

C İ L T 3 7 S A Y I 4 3 5

"Benim mânevi mirasım ilim ve akıldır"
Mustafa Kemal Atatürk

Sahibi	
TÜBİTAK Adına Başkan V.	
Prof. Dr. Nüket Yetiş	
Genel Yayın Yönetmeni	
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü	
Raşit Gürdilek	(rasit.gurdilek@tubitak.gov.tr)
Yayın Kurulu	
Vural Altın	
Beyazıt Cırakoğlu	
Ahmet İnam	
Cihan Saçlıoğlu	
Sargun Tont	
Yayın Koordinatörü	
Duran Akca	(duran.akca@tubitak.gov.tr)
Redaksiyon	
Zeynep Tozar	(zeynep.tozar@tubitak.gov.tr)
Araştırma ve Yazı Grubu	
Gülgün Akbaba	(gulgun.akbaba@tubitak.gov.tr)
Alp Akoğlu	(alp.akoglu@tubitak.gov.tr)
Deniz Candaş	(deniz.candas@tubitak.gov.tr)
Meltem Y. Coşkun	(meltem.coskun@tubitak.gov.tr)
Zuhal Özer	(zuhal.ozer@tubitak.gov.tr)
Gökhan Tok	(gokhan.tok@tubitak.gov.tr)
Banu Tüysüzöğlu	(banu.binbasaran@tubitak.gov.tr)
Serpil Yıldız	(serpil.yildiz@tubitak.gov.tr)
Elif Yılmaz	(elif.yilmaz@tubitak.gov.tr)
Aslı Zülâl	(asli.zulal@tubitak.gov.tr)
Sanat Yönetmeni	
Fulya Koçak	(fulya.kocak@tubitak.gov.tr)
Teknik Hazırlık Grubu	
Ayşegül D. Bircan	(aysegul.bircan@tubitak.gov.tr)
Hülya Yılmazcan	(hulya.cetin@tubitak.gov.tr)
Okur İlişkileri	
Zehra Şen	(zehra.sen@tubitak.gov.tr)
Vedat Demir	(vedat.demir@tubitak.gov.tr)
Figen Ulaş	(figen.ulas@tubitak.gov.tr)
İbrahim Aygün	(ibrahim.aygun@tubitak.gov.tr)
İdari Hizmetler	
Kemal Çetinkaya	(kemal.cetinkaya@tubitak.gov.tr)

Çevre kirliliği, doğa tahribi gibi sözcükleri ne kadar sık tekrarlasak da bunlar pek çoğumuzun kafasında soyut kavramlar kalıyor. Sorunun gerçek boyutunu görmek içinse evimizdeki çöptene-kesine bir göz atmamız, daha sonra da kâğıt kalem alıp biraz hesap yapmamız yetiyor. İşyerleri-ni hesaba katmaya bile gerek yok. 10 milyon nüfuslu bir İstanbul, 2 milyon hane demek. Anka-ra'yı, İzmir'i, milyonluk öteki kentlerimizi sayın ve bulduğunuz hane sayısını evimizdeki çöp po-şetlerinin hacmi ve ağırlığı ile çarpın. İki yıl önce arkadaşlarımız çöp poşetinin izini, sokak ba-şındaki bidondan başlayarak çöp arabasına, daha sonra da üzerine karga sürülerinin konup kalktığı şehir çöplüklerine kadar sürmüştü. Oradan da bir atık toplayıcı ordusunun neferlerinin peşinden hurdalıklara, atık borsalarına ya da tek tük yeniden dönüştürme tesisine. Hacımine kar-şın kentsel atık sorunu, yine de sorunun kolay kısmı. Bir de nereye saklayacağınızı bilemediği-niz, üstelik halı altına süpürülmesi de mümkün olmayan bir atık türü var. Yabancı bandıralı ge-milerin denizlerimize bıraktığı, artık kimyasal madde mi, başka bir şey mi dolu bilinmez, kıyıla-rımıza plajlarımıza vurmuş paslanmış çürümüş variller. Bir zamanlar mavi olduğunu hatırladı-ğımız denizlerin üzerini kaplayan siyah petrol atıkları. Sanayi atıkları. İçinde yüzdüğümüz suda dolaşan biyolojik atıklar... "Şimdi durup dururken, bu iç karartıcı konu nereden aklınıza geldi?" diyebilirsiniz. Zaten bir yandan karakış, felç olan metropoller, kesilmiş elektrikler, çalış-mayan kaloriferler... Biz de elbette kasvete kasvet katmak istemiyoruz. Ama bir yandan da düşü-nüyoruz ki, aslında bunlar sorunları unutturma politikası için ödediğimiz bir bedel. Efendim, ih-mal, vurdumduymazlık, tedbirsizlik... Peki bizler de sorunların tartışılmasını istedik mi. Politika-cılarla, yerel yöneticilerle söyleşileri, gecenin bilmem kaçında kaç kişi izliyor. Güç bela "prime time" içine aldırıldığından kuşku duymadığımız bilim programlarını kaç kişi; aynı saate denk düşen Pop Star programını kaç kişi izliyor, kurtuluşu bilgide değil şöhrette arayan insancıklara oy vermek için yarış ediyor? Bu nedenle istedik ki can sıkıcı, keyif kaçırıcı konuları inadına gündeme getirelim. Arkadaşımız aylar boyu titiz bir çalışma yaptı. Bu atıkların yaratıcılarıyla, bunlara günlük yaşamlarında sürekli maruz kalan insanlarla, atıkları yönetenlerle, yok etmeye çalışanlarla, ticaretini yapanlarla konuştu. Aslında amacımız felaketler dışında yerli Brezilya di-zileriyle, stand-up şovlarıyla, magazin yıldızlarının maceralarıyla kolaylıkla mutlu edilebilen in-sanlarımızı bir parça rahatsız etmekte. Sorunun büyüklüğüne, buna kendi sorumsuz tüketim alışkanlıklarımızla, çevreye gösterdiğimiz umursamazlıkla yaptığımız katkıya dikkat çekelim iste-dik. Ama gördük ki soruna peşin bir karamsarlıkla bakmışız. Tabii ki ülkemiz bir ekoloji cenneti değil. Yine de bir bilincin yerleşmekte olduğunu gördük. Varlığının bile farkında olmadığımız atık işleme tesislerinin harıl harıl çalıştığını öğrendik. Bunların sayıları, kapasiteleri yeterli mi? Elbette değil. Ama yine de olumlu yönde küçümsenmeyecek adımların atıldığını, "temiz üretim" yöntemlerine sanayicilerimizin kendiliklerinden öncülük ettiklerini öğrenmekten mutlu olduk. Artık biliyoruz ki, ışıklarını söndürmüş gemiler gece karanlığında zehirli yüklerini denizlerimize boşaltmaya, altın plajlarımızın açığında tanklarını yıkamaya cesaret edemeyecekler. Gün gelecek yabancı ülkelerin kendi işçilerine kıyamayıp sökülmeğe üzere bize gönderdikleri asbestli gemilerini üç kuruş kazanacağı diye kendi işçilerimizi dolduramayacakız. Yine de dedik, gözümüzle görmeden olmaz, Marmara'da cıva, kurşun kirliliğini kendimiz ölçtürelim. TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi'ndeki Endüstriyel Ölçümler Laboratuvarı'na tam bir kilo midye gönderdik, kardeş kuruluşuz ricaları para etmedi; çatır çatır ücretini alarak tahlil ettiler. Sonuç, düşündüğümüzün aksine kabul edilebilir ölçülerin hayli altında. Ama, tam bunu Çiçek Pasajı'nda 3-4 çöp midye ile kutlama hayallerine dalmıştık ki, yazıyı hazırlayan Banu Bin-başaran Tüysüzöğlu'ndan uyarı geldi: Uzmanlarla görüşmüşmüş, tek ölçümle sonuç belli olmaz-mış, dokularda uzun süreli birikim hesaplanmalıymış. Mecburen uyacağız..

Raşit Gürdilek

Yazışma Adresi : Bilim ve Teknik Dergisi PK 52 Kavaklıdere 06100 Ankara
Yazı İşleri : Tel: (312) 427 06 25 (312) 427 23 92 Faks: (312) 427 66 77
Satış-Abone-Dağıtım : Tel: (312) 427 33 21 Faks: (312) 427 13 36
TÜBİTAK Santral : Tel: (312) 468 53 00
Adres : Atatürk Bulvarı, 221 Kavaklıdere 06100 Ankara
e-posta: bteknik@tubitak.gov.tr
Internet : www.biltek.tubitak.gov.tr
ISSN 977-1300-3380

Fiyatı 3.000.000 TL. (KDV dahil) Yurtdışı Fiyatı 5 EURO.
Baskı : Promat Basım Yayın A.Ş. İnternet: www.promat.com.tr
Reklam : P.M Ltd. Şti.
Genel Müdür: Gülbın Erduran
Reklam Koordinatörü: Pınar Bahçekapılı
pınarbahcekapili@hotmail.com
Tel: (212) 234 87 77 (4 hat) / Faks: (212) 234 87 81
Abdi İpekçi Cad. Seyran Apt. No:12 D:7 Nişantaşı-İstanbul